

بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر چسبندگی هزینه‌ها: شواهدی از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

علی هادوی، حسین فخاری، روح الله تقوی،

علی هادوی، کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه شمال

حسین فخاری، دانشیار و عضو هیئت علمی گروه حسابداری، دانشگاه مازندران

سید روح اله تقوی، دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه مازندران و عضو هیئت علمی گروه حسابداری، دانشگاه شمال

چکیده

چسبندگی هزینه‌ها به‌عنوان شاخصی از تورش رفتاری مدیران پژوهش‌های زیادی را در ادبیات حسابداری موجب شده است. از سوی دیگر کمیته حسابرسی به‌عنوان جزئی از ساختار حاکمیت شرکتی می‌تواند نقش مهمی در کاهش تورش‌های رفتاری مدیران داشته باشد. بر همین اساس با توجه به‌تازگی تاسیس کمیته حسابرسی در ایران و وجود تورش‌های رفتاری در مدیران، پژوهش حاضر درصدد است تا به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بپردازد. برای این منظور داده‌های مربوط به ۸۹ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۷ جمع‌آوری شده و به روش تحلیل ترکیبی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که بین استقلال و تخصص کمیته حسابرسی و چسبندگی هزینه رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این یافته‌ها تأکید مجددی بر تأثیر کمیته حسابرسی بر کاهش تورش‌های رفتاری مدیران می‌باشد و سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی می‌توانند از آن به‌عنوان شاخصی برای تحلیل اطلاعات مالی و مبنای برای انتخاب‌هایشان استفاده کنند.

کلیدواژه: چسبندگی هزینه؛ استقلال کمیته حسابرسی؛ تخصص کمیته حسابرسی

۱. مقدمه:

به‌طور کلی مطابق با مدل‌های سنتی رفتار هزینه‌ها، هزینه متغیر متناسب با افزایش یا کاهش حجم فعالیت تغییر می‌کند بدین معنی که تغییر در سطح فعالیت عامل تغییر در هزینه‌ها می‌باشد اما نتایج پژوهشگرانی مانند اندرسون، بانکر و جاناکیریمان^۱، ۲۰۰۳ نشان می‌دهد میزان افزایش در هزینه هنگام افزایش سطح فعالیت بیشتر از کاهش هزینه‌ها در زمان کاهش فعالیت می‌باشد، چنین رفتاری را چسبندگی هزینه می‌نامند. پدیده چسبندگی جزء ویژگی‌های رفتاری هزینه نسبت به تغییرات سطح فعالیت می‌باشد (نمازی و دوانی پور، ۱۳۸۹) و بیانگر آن می‌باشد که بزرگی افزایش هزینه‌ها در زمان افزایش سطح فعالیت، بیشتر از بزرگی کاهش هزینه‌ها در هنگام کاهش سطح فعالیت می‌باشد (کالجا و همکاران، ۲۰۰۸) در تحقیقات اخیر به بررسی عوامل تأثیرگذار مختلفی بر پدیده چسبندگی هزینه پرداختند مانند ویژگی‌های شرکت، شرایط اقتصادی، فرهنگ ملی، مسئولیت اجتماعی، مدیریت سود و حاکمیت شرکتی اما عوامل دیگری مانند کمیته حسابرسی که یکی از ساختارهای حاکمیت شرکتی می‌باشد مورد بررسی قرار نگرفته است. کمیته حسابرسی به‌عنوان یکی از ساختارهای حاکمیت شرکتی وظیفه با اهمیتی از طرف سهام‌داران برای نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی، حسابرسی داخلی و

۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شمال،

۲. دانشیار و عضو هیئت علمی گروه حسابداری، دانشگاه مازندران، نویسنده مسئول

حسابرسی مستقل دارد (رضازاده، عبدی و کاظمی علوم، ۱۳۹۶). امروزه در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته کمیته حسابرسی جهت نظارت بر رویه‌ها و نحوه عمل حسابداری و گزارشگری مالی در واحدهای اقتصادی تشکیل شده است و عواملی مانند تخصص و استقلال می‌تواند بر اثر بخشی ویژگی‌های کمیته حسابرسی اثرگذار باشد که این عوامل می‌تواند کمک کند به‌طور مؤثرتری بر فرایند گزارشگری نظارت کنند (مهدی مراد زاده فرد، نوروزی و محرم زاده، ۱۳۹۷).

در نتیجه به دلیل شفافیت چنین گزارش‌هایی و اعتماد سهام‌داران به گزارش‌ها، هزینه نمایندگی کمتر می‌باشد در نتیجه شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی به دلیل نظارت‌ها و ایجاد کنترل داخلی مدیران باعث کاهش یا حذف رفتارهای فرصت‌طلبانه می‌شود مانند مدیریت سود و فرار مالیاتی و رفتارهای که منجر به چسبندگی هزینه می‌شود؛ لذا همه تئوری‌های مرتبط بر حاکمیت شرکتی مثل تئوری نمایندگی و یا ذی‌نفعان می‌تواند به‌طور مستقیم برای توجیه چگونگی تأثیر کمیته حسابرسی بر چسبندگی هزینه بکار رود.

از سوی دیگر با توجه به جدید بودن تأسیس کمیته حسابرسی در ایران اینکه چگونه این نهاد می‌تواند بر رفتار مدیران تأثیر بگذارد می‌تواند موضوع قابل پژوهش می‌باشد به همین خاطر پژوهش حاضر درصدد بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و ویژگی‌های آن بر چسبندگی هزینه‌ها می‌باشد.

لذا در ادامه‌ی ساختار مقاله به صورت زیر دنبال می‌شود. در ابتدا مبانی نظری پژوهش بحث شده و سپس پیشینه تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از آن با طرح روش پژوهش و فرضیه‌ها، یافته‌های پژوهش ارائه شده و در نهایت با بحث نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها خاتمه می‌یابد.

۲. مبانی نظری

۲.۱. چسبندگی هزینه

شناخت رفتار هزینه از مباحث مهم حسابداری مدیریت و حسابداری صنعتی می‌باشد (هورگرن، داتر و رایان، ۲۰۱۵). رفتار در لغت به معنی عکس‌العمل نسبت به محرک‌ها می‌باشد، رفتار بها یعنی عکس‌العمل کل بها نسبت به تغییرات محرک آن. همچنین نورون ۲۰۰۲ معتقد است رفتار بها هنگامی که تغییرات در سطح فعالیت رخ می‌دهد هزینه‌ها به صورت متقارن واکنش نشان می‌دهند بر این اساس می‌توان عوامل بها را بر اساس فرض دوره زمانی، بازه مربوطه و با توجه به بهای کل و الگوی سنتی رفتار بها به بهای متغیر، ثابت، مختلط؛ طبقه‌بندی کرد. بهایی که به‌طور مستقیم با تغییرات حجم فعالیت تغییر می‌کند، بهای متغیر گفته می‌شود و همچنین بهایی که با تغییر حجم فعالیت در دامنه مربوطه ثابت با شد، بهای ثابت گفته می‌شود و اقلامی که در سطوح مختلف فعالیت، دارای هر دو ویژگی ثابت و متغیر باشد، بهای مختلط گفته می‌شود که شامل بهای پلکانی (نیمه ثابت) و بهای نیمه متغیر می‌باشد در دهه ۱۹۶۰ و اوایل ۱۹۷۰ میلادی سلومون و استابوس برای اولین بار به رابطه بین فعالیت و بها اشاره کردند و در دهه ۱۹۸۰ مورد توجه محافل دانشگاهی و حرفه‌ای قرار گرفت (ماهر، استیکنی و ویل، ۲۰۱۰). در این الگو هزینه ثابت مستقل از سطح عملیات شرکت در نظر گرفته شده است و اما اندازه تغییر در هزینه متغیر به سطح فعالیت بستگی دارد نه به مسیر تغییر آن (بانکر، هانگ و ناتارajan، ۲۰۱۳).

در این نوع رفتار هزینه، مدیران نقشی ندارند. آگاهی از رفتار بها به تغییرات در سطح فعالیت شرکت برای مدیران بسیار اهمیت دارد. مدیرانی که درک مناسبی از رفتار بهادارند برای پیش‌بینی روند هزینه‌ها در موقعیت‌های عملیاتی مختلف شرایط بهتری دارند و درآمدهای عملیاتی شرکت را بهتر برنامه‌ریزی می‌کنند (ماهر و همکاران، ۲۰۰۸)؛ اما با انجام پژوهش‌های بیشتر مانند اندرسون، ۲۰۰۳ دیدگاه سنتی مورد اصلاح قرار گرفت و بیان دارد که شدت کاهش هزینه‌ها بر اثر کاهش حجم فعالیت، کمتر از شدت افزایش هزینه‌ها بر اساس افزایش حجم فعالیت می‌باشد این رفتار نامتقارن هزینه‌ها را چسبندگی هزینه می‌نامند (اندرسون و همکاران، ۲۰۰۳). در این دیدگاه تصمیمات مدیران به‌عنوان یک محرک بنیادی در رفتار هزینه در نظر گرفته شد (باکر، بایزالو و سرینن، ۲۰۱۳). مدیران، سطح منابع را با توجه محدودیت‌هایی مانند تقاضا، هزینه تعدیل منابع، استخدام، اخراج کارکنان و بیش اعتمادی مدیران انتخاب می‌گردد (اندرسون و همکاران، ۲۰۰۳). چسبندگی هزینه‌ها یکی از ویژگی‌های رفتار هزینه نسبت به تغییرات فروش می‌باشد این ویژگی رفتار هزینه سازگار با الگوی نوین رفتار هزینه می‌باشد. در این الگو زمانی که تقاضا افزایش می‌یابد، مدیران منابع را به‌اندازه کافی افزایش می‌دهند تا به فروش بیشتری دست پیدا کنند اما زمانی که فروش کاهش پیدا می‌کند با توجه به اینکه نوسانات تقاضا تصادفی می‌باشد، مدیران به علت اجتناب از هزینه‌های تعدیل، تصمیم به حفظ منابع بلااستفاده می‌کنند و عملاً برخی از این منابع قابل‌استفاده نمی‌باشد. این امر باعث می‌شود شدت کاهش هزینه‌ها بر اساس کاهش حجم فعالیت کم‌تر از شدت افزایش هزینه‌ها بر اساس افزایش حجم فعالیت می‌باشد (هاشمی و امیری، ۱۳۹۳). اما اینکه چه عواملی می‌تواند بر رفتار چسبندگی هزینه‌ها مؤثر باشد. ادبیات حسابداری نشان می‌دهد که عوامل فوق می‌توانند بر رفتار چسبندگی هزینه مؤثر باشند.

- 1 Horngren, Datar, Rajan
- 2 Solomons
- 3 Staubus
- 4 Maher, Stickney, Weil
- 5 Banker, Huang, Natarajan
- 6 Banker, Byzalov, Threinen

۲.۱.۱. عوامل مؤثر بر چسبندگی هزینه‌ها

۲.۱.۱.۱. تأثیر طول دوره زمانی بر چسبندگی هزینه

مشاهده چسبندگی هزینه در فواصل زمانی طولانی‌تر به دلیل پایداری ارزیابی مدیران از تقاضا قطعیت بیشتری می‌یابد و همچنین اینکه در دوره طولانی‌تر هزینه تعدیل کمتر از هزینه نگه‌داری حفظ منابع بلااستفاده می‌شود در نتیجه چسبندگی هزینه کاهش می‌یابد.

۲.۱.۱.۲. تأثیر شرایط اقتصادی بر چسبندگی هزینه‌ها

نوسانات تقاضا، تابعی از وضعیت بازار و شرایط اقتصادی می‌باشد. اطاعات درباره افزایش یا کاهش روند تقاضا می‌تواند در تصمیمات مدیران جهت تعدیل منابع مؤثر باشد. زمانی که کاهش فروش استمرار پیدا کند ارزیابی مدیران از پایداری کاهش تقاضا قوی‌تری می‌شود به همین علت کاهش فروش در دومین دوره متوالی باعث می‌شود آن را پایدار تلقی کنند و افزایش احتمالی پایداری رکود مدیران را متقاعد کند تا منابع را کاهش داده و باعث چسبندگی هزینه گردد و انتظار می‌رود در دومین دوره کاهش فروش چسبندگی کاهش یابد. همچنین چسبندگی هزینه در دوره رشد اقتصادی به دلیل عدم تمایل کاهش منابع، افزایش می‌یابد. همچنین به دلیل کمبود نیروی کار در دوره رشد اقتصادی باعث افزایش چسبندگی هزینه می‌شود.

۲.۱.۱.۳. تأثیر ویژگی شرکت بر چسبندگی هزینه‌ها

میزان دارایی و تعداد کارکنان بر چسبندگی هزینه تأثیرگذار هستند در شرکت‌هایی که بیشتر حجم فعالیت آن متکی به دارایی باشد به دلیل پرداخت هزینه جایگزینی دارایی و هزینه از دست دادن نیروی انسانی و هزینه فروش، چسبندگی هزینه بیشتری می‌یابد به دلیل هزینه تعدیل منابع در زمان کاهش فروش به علت پرداخت خسارات به کارکنان چسبندگی هزینه افزایش می‌یابد (کردستانی مرتضوی، ۱۳۹۱).

۲.۱.۱.۴. تأثیر پیش‌بینی مدیریت بر چسبندگی هزینه

چسبندگی هزینه‌ها در دوره‌های که فروش کاهش می‌یابد، باعث کاهش سود یک دوره می‌شود اما وقوع چسبندگی هزینه‌ها نشان‌دهنده این است که مدیران به دنبال سود در بلندمدت می‌باشند تحمل هزینه اضافی منابع در دوره کاهش فروش برای آمادگی برای افزایش فروش در آینده تحمل می‌شود که باعث تحمل هزینه کمتری در آینده می‌شود تا این فرصت به شرکت می‌دهد تا فرصت‌های افزایش فروش در آینده بی‌بهره نشوند اما لازمه حفظ منابع در آینده و دستیابی به سود بیشتر مدیران این کاهش تقاضا موقتی در نظر گرفته و انتظار افزایش فروش در آینده را داشته باشند. اگر در دوره‌های کاهش فروش، مدیران افزایش فروش بیشتر پیش‌بینی کنند منابع بیشتری در زمان افزایش فروش در آینده حفظ می‌کنند در صورت منابع کافی را حفظ نکنند در زمان افزایش فروش فرصت‌های لازم را از دست می‌دهند که میزان فرصت از دست‌رفته متناسب با پیش‌بینی فروش در آینده است. در صورتی که فروش در دوره جاری کاهش یابد و پیش‌بینی مدیریت از افزایش فروش با خوش‌بینی همراه باشد نشان می‌دهد این کاهش از نظر مدیریت موقتی بوده و منابع بیشتری در زمان افزایش فروش در آینده حفظ می‌کنند (ياسوکاتا و کاجیوارا، ۲۰۱۱).

۲.۱.۱.۵. تأثیر مسئولیت اجتماعی بر چسبندگی هزینه

مسئولیت اجتماعی شرکت نشاندهنده میزان توجه شرکت در پاسخ به خواست‌های ذی‌نفعان از جمله سهام‌داران، کارکنان، تأمین‌کنندگان، دولت و جامعه به‌طور وسیع‌تر می‌باشد. به‌عبارت‌دیگر مسئولیت اجتماعی شرکت ابزاری برای به دست آوردن حمایت از جانب سهام‌داران، مالکان، کسب اطمینان از استفاده مؤثر از منابع سازمان، به دست آوردن حمایت از رسانه‌ها، کاهش بررسی موشکافانه توسط سهام‌داران، مالکان و کارکنان می‌باشد (اورلیزکی، اسمیت و رینس، ۲۰۰۳).

دیدگاه نظری درباره چسبندگی هزینه متکی این تصور است که بسیاری از هزینه‌ها، مانند سرمایه‌گذاری در مسئولیت اجتماعی شرکت، ناشی از تصمیم‌گیری عمدی مدیران در پاسخ به کاهش سطح فعالیت شرکت است (اندرسون و همکاران، ۲۰۰۳). به‌عنوان مثال در صنعت خودرو و نسخه‌های هیبریدی که از لحاظ زیست‌محیطی برای آلودگی یک خودرو استاندارد محسوب می‌شود بابت کاهش آلودگی هوا از نظر ارزش اجتماعی به قیمتی بیشتر از قیمت بازار به فروش می‌رسد زمانی که با توجه به بحران‌های اقتصادی و کاهش تقاضا فروش شرکت کاهش می‌یابد در نتیجه مدیران با توجه به این کاهش منابع را تعدیل نمی‌کنند در مقابل زمانی که سطح فعالیت افزایش پیدا می‌کند مدیران مجبور به افزایش سرمایه‌گذاری در فعالیت‌هایی مرتبط با مسئولیت اجتماعی هستند به‌عنوان مثال سرمایه‌گذاری اضافی برای حداقل کردن آلودگی‌های زیست‌محیطی که این اقدام منجر به چسبندگی هزینه‌ها می‌شود (اندرسون و همکاران، ۲۰۰۳)، بنابراین انتظار می‌رود شرکت‌ها مشتاق به رفتارهای مربوط به مسئولیت اجتماعی باشند و در این‌گونه فعالیت‌ها سرمایه‌گذاری کنند مانند فعالیت‌های تحقیق و توسعه برای کاهش آلودگی هوا، ترویج استفاده بهینه از انرژی، تعمیر و نگهداری از اموال و تجهیزات اشاره کرد. تمام این اقدامات مربوط به فعالیت‌های عمدی مدیران می‌باشد که آن‌ها را ملزم به تعدیل هزینه‌ها می‌کند و نمی‌تواند آن‌ها را با توجه به کاهش درآمدی به‌راحتی کاهش داد و همچنین شرکت‌های که دارای نگرانی از مسئولیت اجتماعی می‌باشند هنگام کاهش فروش هزینه را کاهش می‌دهند مانند

کاهش نیروی کار که این اقدام باعث ایجاد ضد چسبندگی هزینه‌ها می‌شود که این عمل تأثیر در سوداری بلندمدت شرکت تأثیر منفی دارد (حبیب و حاسن، ۲۰۱۵).

۲.۱.۱.۶. تأثیر نا اطمینانی مدیران بر چسبندگی هزینه‌ها

بر اساس نظریه تصمیم‌ان آگاهانه مدیران، انتظار می‌رود که مدیریت واکنش سنجیده‌ای به نا اطمینانی سیاسی نشان دهد در سال‌های انتخابات به چند دلیل نا اطمینانی به وجود می‌آید اینکه دولت چه سیاستی را در پیش گرفته و دوم آثار آن چگونه خواهد بود (پاستور و ورونسی، ۲۰۱۲). منظور نخست نا اطمینانی درباره مقررات صنعتی، قوانین مالیاتی، تجاری و سیاست‌های پولی می‌باشد که آثار بالقوه‌ای بر شرکت خواهد داشت (لی، پیت من و سفار، ۲۰۲۰). دولت پس از ارزیابی اهداف اقتصادی و غیراقتصادی سیاست‌های خود را تغییر خواهد داد اما انگیزه این تغییرات برای مدیران نا آشنا می‌باشد در نتیجه پیش‌بینی کدام سیاست و به چه صورت در آینده اجرا خواهد شد، مشکل می‌باشد و باعث ایجاد نا اطمینانی می‌گردد (پاستور، و همکاران، ۲۰۱۲). مدیران به علت ابهام از آینده و تا برطرف شدن این ابهامات از ایجاد تغییر منابع خودداری می‌کنند (لی و همکاران، ۲۰۱۶) و همین برخورد مدیران در سال‌های انتخابات باعث افزایش چسبندگی هزینه می‌شود به‌عنوان مثال مدیران در سال‌های انتخابات با کاهش در حجم فعالیت به دلیل عدم اطمینان تقاضا مواجه هستند (لی و همکاران، ۲۰۲۰). مدیران این کاهش موقتی تلقی می‌کنند احتمالاً تا زمان کسب اطلاعات بیشتر در مورد تغییرات تقاضا و دائمی بودن یا نبودن آن تعدیل منابع را به تعویق می‌اندازند مانند سرمایه‌گذاری یا رفتارهای استخدامی یا هزینه‌های مربوط به تحقیق و توسعه که این باعث ایجاد چسبندگی هزینه می‌گردد. همچنین، بر اساس نظریه "چرخه‌های تجاری سیاسی"، دولت‌مردان در زمان انتخابات از سیاست‌های مالی و پولی به‌عنوان ابزاری برای ایجاد نگرش مثبت نسبت به چشم‌اندازهای اقتصادی در رأی‌دهندگان و افزایش احتمال انتخاب خودشان (نامزد مدنظرشان) بهره می‌گیرند به بیان دیگر، سیاست‌گذاران در زمان نزدیک به انتخابات جهت جلب نظر رأی‌دهندگان رفتارهای خود را طوری تعبیه می‌کنند که برای رأی‌دهندگان خوشایند می‌باشد مانند جلوگیری از ورشکستگی شرکت‌ها. در طول دوران انتخاباتی بابت جلوگیری از تبعات منفی (لی و همکاران، ۲۰۲۰) نگاه دیگری که در نظریه چرخه‌های تجاری سیاسی وجود دارد، این است که پدیده انتخابات نوعی "نا اطمینانی" نسبی به همراه دارد و برخی از متغیرهای اقتصادی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. این مسائل می‌تواند نقش به‌سزایی در شکل‌گیری خوش‌بینی در مدیران و به تبع آن تعلل در تصمیمات تعدیل رو به پایین منابع گردد (ایزد پور، نیکو مرام، رهنمای رود پستی و بهمن بنی مهد، ۱۳۹۷).

۲.۱.۱.۷. تأثیر فرهنگ بر چسبندگی هزینه‌ها

تأثیر فرهنگ می‌تواند از طریق هزینه سازگاری منابع، با توجه به نگرش‌های اجتماعی به کارگران تأثیر داشته باشد به‌عنوان مثال فرهنگ زنانه جایگاه بالاتری در حفظ روابط به خود جای می‌دهند بنابراین هزینه تعدیل روانی به اخراج کارگران در کشورهای با جهت‌گیری زنانه‌تر، تأثیر بیشتر را دارد همچنین انتظارات مدیران از تقاضای آینده به‌عنوان شاخصی از فرهنگ بر چسبندگی تأثیر بگذارد مدیران در فرهنگ‌ها، بیشتر اجتناب‌کننده از عدم قطعیت ممکن است، سیگنال‌های تقاضای آینده توجه کمتری داشته باشند که به‌طور ذاتی غیرقابل اطمینان می‌باشد و بیشتر به سیگنال‌های هم‌زمان تقاضا تأکید بیشتری دارند در فرهنگ‌های بیشتر اجتناب‌کننده از عدم قطعیت مدیران توسط انتظارات فروش کوتاه‌مدت در مقابل پیش‌بینی طولانی‌تر فروش در آینده سوق داده می‌شود در نهایت تفاوت در فرهنگ ملی به احتمال فراوان به الگوی چسبندگی هزینه به‌واسطه تفاوت در انگیزه مربوط به جبران که باعث رفتار امپراطورسازی. رفتار ضعیف مدیران می‌شود اثر بگذارد (همه خانی، وکیلی فرد، رویانی و طالب نیا، ۱۳۹۷).

۲.۱.۱.۸. تأثیر مدیریت سود و حاکمیت شرکتی بر چسبندگی هزینه‌ها

یکی از دلایل چسبندگی هزینه انگیزه شخصی مدیران و مدیریت سود می‌باشد که از روابط نمایندگی ناشی می‌شود. طبق روابط نمایندگی، مالکان مدیران را مأمور اجرای عملیات کرده و در همین راستا اختیار اتخاذ تصمیمات را به وی تفویض می‌کنند و با برقراری روابط نمایندگی به دنبال حداکثر سازی منافع شخصی خود هستند از آنجاکه منافع آن‌ها هم راستا نمی‌باشد بین آن‌ها تضاد منافع ایجاد می‌گردد که این رفتار مدیران مشکلات نمایندگی و هزینه نمایندگی را افزایش می‌دهد در نتیجه استقرار سیستم حاکمیت شرکتی باعث کاهش و کنترل این مشکلات و هزینه‌ها می‌گردد (صفر زاده، ۲۰۱۵). شیپر، ۱۹۸۹ مدیریت سود را دخالت هدفمند در فرایند گزارشگری مالی برون‌سازمانی باهدف تحصیل منافع شخصی تعریف نموده است و همچنین اسکات ۲۰۰۹، مدیریت سود انتخاب رویه‌های حسابداری توسط مدیریت که به‌واسطه آن به اهداف خود برسد برای اعمال مدیریت سود، انگیزه‌های مختلفی وجود دارد مانند انگیزه پاداش، انگیزه بدهی، انگیزه هزینه سیاسی، انگیزه مالیاتی، انگیزه مدیریت جدید، انگیزه عرضه اولیه سهام. (بنی مهد، عربی و حسن پور، ۱۳۹۷). در زمانی که فروش کاهش یابد به علت هر یک از انگیزه‌ها، ممکن است برای ایجاد سود موردنیاز هزینه‌ها را کاهش ندهد و باعث ایجاد چسبندگی هزینه شوند اقدامات مدیریت جهت افزایش یا کاهش هزینه تأثیر بر سود دارد و به دلیل اینکه سرمایه‌گذاران به دنبال حداکثر سود می‌باشند مدیران اقدام به

- 1 Habib, Hasan
- 2 Pastor, Veronesi
- 3 Lee, Pittm, Saffar
- 4 Sfarzadeh

حداکثر ساختن سود می‌کنند بنابراین آگاهی از رفتار هزینه برای نسبت به تغییرات سطح فعالیت و یا سطح فروش اطلاعات مهمی برای تصمیم‌گیری مدیران برای مدیریت سود می‌باشد این کنترل هزینه سبب چسبندگی هزینه می‌شود از آنجاکه حاکمیت شرکتی باعث کنترل مدیریت سهم دارای اهمیت می‌باشد. سیستم حاکمیت شرکتی قوی‌تر باشد ارتباط بین مدیریت سود و چسبندگی هزینه کمتر می‌شود، به عبارت دیگر در شرکت‌های مدیریت سود وجود دارد سیستم حاکمیت شرکتی الزامی می‌باشد (علی‌خانی، مران جوری و سید زاده، ۱۳۹۶).

برخی از رسوایی‌های مانند شرکت‌های مانند اندرون ۲۰۰۱ تا یکو ۲۰۰۲ نورتل ۲۰۱۸ موارد دیگر و همچنین کلاهبرداری در یک دهه گذشته منجر به الزام شرکت‌ها جهت اقدامات مؤثر برای شناسایی، افشا و نظارت بر فعالیت‌های شرکت‌ها شده است پیامدهای رسوایی مالی مانند ورشکستگی، از دست دادن سرمایه، سرمایه‌گذاران، فریب دادن سهامداران و از دست دادن شغل برای کارمندان اشاره کرد که شرکت‌ها را با مجموعه‌ای از بحران‌ها روبرو کرده است که قانون‌گذاران را با تصمیم جهت اتخاذ ساختارهای جدید حاکمیت شرکتی و ایجاد قوانین به این رسوایی‌ها پاسخ دادند (اگراوال و کوپر، ۲۰۱۷ و کروم، ۲۰۱۹).

یکی از پیشنهادها قانون‌گذار ایجاد کمیته حسابرسی بوده است که وظایفی مانند مسئولیت نظارت بر رویه‌ها و سیاست‌های مالی مورد استفاده در شرکت‌ها مطابق با شیوه‌های قانون تعیین کرده و اهداف گزارش‌گری مالی را بر عهده خواهند داشت همچنین ایجاد کنترل و اعتبار برای اطلاع‌رسانی شده در صورت‌های مالی بوده که به صورت دقیق آن را در اختیار مدیران مالی قرار دهند. کمیته حسابرسی موضوع بسیار مهم در زمینه حاکمیت شرکتی می‌باشد زیرا تنها مکانیزم تأثیرگذار است که شرکت‌ها جهت تأیید صورت‌های مالی به سهامداران ارائه می‌دهند مطابق با قانون ساربینز ۲۰۰۲ همه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار باید کمیته حسابرسی متشکل از اعضای مستقل و حداقل یک متخصص مالی داشته باشند بنابراین باید کمیته حسابرسی به‌عنوان یکی از امورات حاکمیت شرکتی بهبود یابد و به‌عنوان یک عنصر مهم در ساختار حاکمیت شرکتی شناخته شود (کلین، ۲۰۰۲). کمیته حسابرسی در شرکت‌ها می‌تواند موجب اعتبار صورت‌های مالی همچنین باعث افزایش کیفیت گزارش‌گری گردد در نتیجه وجود کمیته حسابرسی در شرکت‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است و مسئولیت‌های زیادی در قبال سهامداران دارند (فاما و جنسن، ۱۹۸۳) بنابراین اعضا کمیته حسابرسی واسطه بین سهامداران و مدیران می‌باشند و باعث افزایش اثربخشی و کاهش سطح عدم تقارن اطلاعاتی (تئوری نمایندگی) می‌گردد (مارتینز و فونتس، ۲۰۰۷). علاوه بر این کمیته حسابرسی تأثیر مثبتی بر شفافیت شرکت در قبال سهامداران و همچنین بازاری که شرکت در آن فعالیت می‌کند، دارد.

نقش کمیته حسابرسی در شرکت‌ها شامل ۳ مورد می‌باشد ۱_ ارزیابی و بهبود مدیریت ریسک ۲_ از طریق اطمینان از ارزیابی صحیح ریسک و انطباق آن با قوانین و مقررات لازم اجرا ۳_ ارزیابی سیستم‌های کنترل داخلی و همچنین ارزیابی سیستم‌های حاکمیت شرکتی (یانگ و کریشنن، ۲۰۰۵).

۲.۲ ویژگی کمیته حسابرسی

۲.۲.۱ تخصص کمیته حسابرسی

برای نظارت مؤثر بر روند گزارش‌گری شرکت‌ها، اعضای کمیته حسابرسی باید تخصص مالی داشته باشند، به گونه‌ای که بتوانند صورت‌های مالی را درک و تفسیر کنند (دالی وال و نیکر و ناویسی، ۲۰۱۰). بر اساس بند ۶ ماده یک منشور کمیته حسابرسی تخصص چنین تعریف می‌کند: مدرک دانشگاهی و مدرک معتبر داخلی یا معتبر بین‌المللی در امور مالی همراه با توانایی تجزیه تحلیل صورت و گزارش‌های مالی کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارش‌گری داخلی (کمیته حسابرسی، ۱۳۹۱). تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی باعث می‌شود که سؤالات تخصصی جهت به چالش کشیدن مدیریت نسبت به افزایش کیفیت گزارش‌های مالی شود (گندرون و بدراد، ۲۰۱۰). این به نوبه خود شفافیت گزارش‌دهی شرکت‌ها را بهبود می‌بخشد و از این‌رو می‌تواند مشکل نمایندگی مرتبط با جریان اطلاعات را کاهش دهد. مطابق با نظریه ساربینز حداقل یک عضو از کمیته حسابرسی باید دارای تخصص مالی داشته باشد. کارکرد اصلی کمیته حسابرسی ارزیابی و نظارت بر ارقام مالی و حسابداری برای افزایش قابلیت اطمینان از اطلاعات، گزارش‌های مالی می‌باشد بنابراین تخصص مالی اعضا کمیته نقش اساسی در افزایش کارایی کمیته حسابرسی دارد (ژی و همکاران، ۲۰۰۳) و هر چه میزان تخصص آن بیشتر باشد می‌تواند سو استفاده مالی یا عملیات میهم مالی را کشف کند (لی، پیک و هانیفا، ۲۰۰۸).

- 1 Agawal, Cooper
- 2 McCrum
- 3 Klein
- 4 Fama, Jensen,
- 5 Martínez, De Fuentes
- 6 Yang & Krishnan
- 7 Daliwal, Naiker, Navissi
- 8 Bedard, Gendron
- 9 Ike, Haniffa

۲.۲.۲. استقلال کمیته حسابرسی

کمیته حسابرسی رابط بین مدیران و سهامداران می‌باشد و نقش مهمی در توسعه عملکرد نظارتی و باعث کاهش سطح عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش سطح درگیری مدیران با مالکان می‌گردد. زمانی که اعضای کمیته حسابرسی دارای استقلال باشد سطح اطمینان را افزایش داده و باعث کاهش سطح عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود (دلی و گیلان، ۲۰۰۰). این امر به دلیل این امر به این دلیل است که مدیران مستقل در کمیته حسابرسی هیچ رابطه اقتصادی و شخصی با مدیریت ندارند و از این رو احتمالاً مستقل و عینی از نفوذ مدیریتی کار می‌کنند (گندرون و بدرارد، ۲۰۱۰). بر اساس بند یک ماده یک منشور کمیته حسابرسی سازمان بورس اوراق بهادار عضو مستقل را چنین تعریف کرد: عضوی است فاقد هرگونه رابطه یا منافع مستقیم و یا غیرمستقیم که بر تصمیم‌گیری مستقل وی تأثیر می‌گذارد و موجب جانب‌داری وی از منافع فرد یا گروه خاصی از سهامداران یا سایر ذی‌نفعان می‌شود و یا سبب عدم رعایت منافع یکسان سهامداران گردد (کمیته حسابرسی، ۱۳۹۱). استقلال کمیته جهت نظارت و اعتبار گزارشگری و صورت‌های مالی بسیار مهم می‌باشد و شرکت‌های که دارای کمیته مستقل هستند دارای حاکمیت شرکتی بسیار قوی و سازمان‌یافته‌ای هستند و همچنین به دلیل کمیته حسابرسی مستقل امکان این اینکه حساب‌ها را تغییر دهند کمتر می‌باشد در نتیجه این شرکت‌ها کیفیت حسابرسی بالایی دارند این امر منجر به حفظ شهرت مدیران و کاهش سو گزارش مالی می‌شود آن‌ها نتیجه می‌گیرند که تعداد زیادی از مدیران مستقل نقش نظارت و تأثیر در روند گزارشگری مالی و کیفیت را تقویت می‌کنند (کلین، ۲۰۰۲ و ابوت و پارکر، ۲۰۰۲). تئوری وابستگی به منابع نشان می‌دهد که مدیران مستقل برای بهبود عملکرد و کارایی هیئت‌مدیره در نقش نظارت بر هیئت‌مدیره، یک کانال خارجی را در اختیار دارند تا بهتر نظارت کنند و مدیران مستقل توانایی بیشتری برای درک محیط‌های پیچیده دارند و از سرمایه اجتماعی خود بیشتر محافظت می‌کنند. بیزلی، ۱۹۹۶ تأیید می‌کند که تعداد زیادی از مدیران مستقل در داخل کمیته حسابرسی فرصت‌های مدیریت را برای دست‌کاری در صورت‌های مالی و انجام فعالیت‌های کلاهبرداری مالی کاهش می‌دهند؛ و این باعث افزایش کیفیت گزارش‌های مالی می‌شود و اعتبار و پایایی اطلاعات مالی و حسابداری را عاری از سوءتفاهم می‌کند. به‌طور مشابه، مطالعه توسط لی، مانده و اورتمند، ۲۰۰۴ دریافت که کمیته‌های حسابرسی مستقل به احتمال زیاد خواهان کیفیت بالای حسابرس با اعتبار بالا هستند.

۲.۲.۳. پیشینه تحقیق

قائمی، مرادی و علوی (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی کمیته حسابرسی بر کنترل داخلی و مدیریت سود پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که در فرضیه اول بین اندازه کمیته حسابرسی و ضعف کنترل داخلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در فرضیه دوم بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ضعف کنترل داخلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد بدین معنا هرچه اعضای کمیته دارای تخصص بستر باشد مشاور تخصص‌تری به مدیریت جهت نظارت و طراحی بهتر بر کنترل داخلی می‌دهد در فرضیه سوم پژوهش نشان می‌دهد که بین اندازه کمیته حسابرسی و مدیریت سود رابطه‌ای وجود ندارد و همچنین در فرضیه چهارم پژوهش نشان می‌دهد که بین تخصص کمیته حسابرسی و مدیریت سود رابطه منفی و معناداری وجود دارد هرچه اعضای کمیته تخصص بیشتر داشته باشد اطمینان بیشتری بر موضوعات بااهمیت گزارشگری مالی با استانداردهای حسابداری می‌دهد.

ایمانی و جعفر زاده بی‌شک (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر کمیته حسابرسی بر رابطه توانایی مدیریت با چسبندگی هزینه و مدیریت سود واقعی نتایج بررسی ۱۲۴ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶ پرداختند. در این پژوهش ۴ فرضیه مطرح گردید در فرضیه اول مشخص گردید توانایی مدیریت بر چسبندگی هزینه تأثیر معکوس و معناداری دارد بدین معنی که مدیرانی دارای توانایی بالایی باشند کمتر درگیر چسبندگی هزینه می‌شوند در فرضیه دوم تأثیر توانایی مدیریت بر مدیریت سود پرداختند نتایج نشان از تأثیر معنادار و معکوس می‌دهد. در فرضیه سوم پژوهش به بررسی تأثیر کمیته حسابرسی بر رابطه بین توانایی مدیریت و چسبندگی هزینه پرداختند که نتایج نشان می‌دهد اثر معنادار و معکوسی دارد همچنین نتایج فرضیه چهارم نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی بر رابطه بین توانایی مدیران و مدیریت سود واقعی تأثیر معناداری معکوسی دارد. بدین معنی که تعامل کمیته حسابرسی و توانایی مدیریت و افزایش آن‌ها منجر به کاهش مدیریت سود واقعی می‌گردد. کج

حسینی پور، نصیر زاده و عباس زاده (۱۳۹۸) در پژوهش به بررسی عوامل تعیین‌کننده رفتار چسبندگی هزینه طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۵ پرداختند نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مجموع هزینه عملیاتی برای تمامی الگوهای چسبندگی رفتار هزینه چسبنده می‌باشد و همچنین رفتار هزینه پس از کنترل رشد اقتصادی برای تمام الگوها چسبنده می‌باشد هزینه تعدیل و هزینه نمایندگی دارای مثبت و معناداری با چسبندگی هزینه می‌باشد اما هزینه سیاسی و حاکمیت شرکتی با چسبندگی هزینه رابطه منفی دارد.

تانگ، هانگ، لیو وانگ^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر چسبندگی هزینه و خطر سقوط قیمت سهام: شواهدی از چین پرداختند. نتایج نشان می‌دهد بین چسبندگی هزینه‌ها و خطر سقوط سهام ارتباط منفی وجود دارد. این ارتباط اساساً در شرکت‌هایی با مدیرعامل جوان، با سطح بالای رقابت بازار محصول، ریسک مالی کم‌تر، عملکرد ضعیف، مالکیت دولتی و متمرکز وجود دارد که هزینه چسبنده ریسک سقوط قیمت سهام را کاهش می‌دهد.

- 1 Gillan, D
- 2 Abbott, Parker
- 3 Basley
- 4 Tang, Huang, Liu, Wan

همدان^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی نقش ویژگی کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت سود در شرکت‌های صنعتی در شورای همکاری خلیج فارس پرداختند. داده‌های تحقیق از ۲۳ شرکت فهرست شده در بازارهای مالی شورای همکاری خلیج فارس طی سال ۲۰۱۴ الی ۲۰۱۸ جمع‌آوری گردید در این تحقیق به بررسی ۳ فرضیه پرداختند فرضیه اول افزایش استقلال کمیته‌های حسابرسی باکیفیت سود همراه است. فرضیه دوم افزایش اندازه کمیته‌های حسابرسی باکیفیت سود همراه است فرضیه سوم تعداد جلسات حسابرسی باکیفیت سود همراه است که نتایج پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که کمیته‌های حسابرسی بزرگ‌تر با استقلال بیشتر به احتمال بیشتری باکیفیت درآمدها در شرکت‌های صنعتی شورای خلیج فارس مرتبط هستند و همچنین تعداد جلسات کمیته حسابرسی تأثیری بر کیفیت سود ندارد.

زولفیاتی، گاسلینا و نوریده^۲ (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی رفتار هزینه چسبنده عوامل و رفتارها پرداختند. هدف این مطالعه بررسی رفتار هزینه چسبنده و عواملی است که بر چسبندگی هزینه شرکت‌های تولیدی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار اندونزی تأثیر می‌گذارد. رفتار هزینه چسبنده در این مطالعه با تجزیه و تحلیل فروش، هزینه‌های عمومی و اجرایی که به چندین گروه صنعتی تقسیم می‌شوند تا میزان سالانه هزینه چسبنده هر گروه از صنعت را مشاهده کنند، یافت می‌شود. علاوه بر این، عواملی که بر چسبندگی هزینه تأثیر می‌گذارند عبارت‌اند از نسبت شدت سرمایه، نسبت شدت کارکنان، مدیریت انگیزه که با جریان نقدینگی آزاد و متغیر کنترل، اندازه شرکت سنجد می‌شود نمونه با روش نمونه‌گیری هدفمند با تعداد نمونه‌های ۹۷ شرکت در طول دوره ۲۰۱۴ - ۲۰۱۸ مشخص می‌شود. نتایج این مطالعه حاکی از آن است در تمام شرکت‌های تولیدی در اندونزی هزینه‌ها چسبنده می‌باشند. علاوه بر این، نتایج عوامل مؤثر بر چسبندگی هزینه نشان می‌دهد. ۱ نسبت شدت سرمایه بر میزان چسبندگی هزینه تأثیر نمی‌گذارد. ۲ جریان نقدینگی آزاد بر میزان چسبندگی هزینه تأثیر نمی‌گذارد و ۳ اندازه شرکت متغیر کنترل بر میزان چسبندگی هزینه تأثیر می‌گذارد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

۳.۱. فرضیه‌های تحقیق

با توجه به چارچوب نظری و پیشینه تحقیق، به منظور دستیابی به هدف پژوهش فرضیه‌های پژوهش به شرح ذیل تدوین شده است:
فرضیه اول: تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی اثر معناداری بر چسبندگی هزینه‌ها دارد.
فرضیه دوم: استقلال کمیته حسابرسی اثر معناداری بر چسبندگی هزینه‌ها دارد.

۳.۲. روش پژوهش

تحقیق، حاضر از نظر هدف تحقیقی کاربردی است. و همچنین از نظر گردآوری داده‌ها تحقیق توصیفی رگرسیونی است. روش کار بدین صورت است که در ابتدا مباحث تئوریک و مطالعات تجربی تحقیق به روش کتابخانه‌ای جمع‌آوری می‌شود و سپس با در نظر گرفتن ملاحظات و شرایط شرکت‌های منتخب، مدل و الگوی تحلیلی مناسب با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده و با روش‌های مناسب اقتصادسنجی تخمین زده خواهد شد. این پژوهش مبتنی بر اطلاعات واقعی بازار سهام، صورت‌های مالی، یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و گزارش جامع شرکت‌هاست. در این پژوهش با برداشت مستقیم، اطلاعات موردنیاز از صورت‌های مالی و سایت سازمان بورس اوراق بهادار، مجموع داده‌های موردنیاز برای آزمون فرضیه‌ها جمع‌آوری شده است و در نهایت با بهره‌مندی از استنتاجات آماری به بررسی فرضیه‌های تحقیق اقدام شده و سرانجام با استفاده از نتایج به دست آمده، پیشنهادها برای تحقیق ارائه شده است. لازم به توضیح است که برای محاسبه چسبندگی هزینه (متغیر وابسته) از روش سری زمانی استفاده شده است و برای آزمون فرضیات از روش تحلیل داده‌های ترکیبی استفاده شد.

۳.۳. جامعه و نمونه آماری تحقیق

جامعه آماری شامل مجموعه از افراد، شرکت‌ها، یا عناصری که حداقل یک ویژگی مشترک داشته باشند که تحقیق درباره آن انجام پذیرد و نمونه تعدادی از افراد یا عناصر جامعه که دارای ویژگی مشابه با جامعه باشد اما به دلیل محدودیت در زمان و هزینه بالا امکان بررسی کل جامعه نمی‌باشد لذا باید با استفاده تکنیک‌های نمونه‌گیری حجم مناسبی از جامعه آماری انتخاب گردد و مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد در تحقیق حاضر جامعه آماری شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد و نمونه انتخابی شامل شرکت‌های است که دارای شرایط ذیل باشد:

- شرکت از سال ۱۳۸۲ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد.
- به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی آنها منتهی به پایان اسفند باشد.
- در سال‌های بررسی، اطلاعات لازم برای محاسبه متغیرهای پژوهش در دسترس باشد.
- در دوره مورد بررسی معاملات آنها متوقف نشده باشد.
- صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی آنها، به طور کامل در اختیار باشد.
- جزء بانک‌ها یا مؤسسه‌های مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری‌های مالی، مادر شرکت‌ها و واسطه‌گری‌ها) نباشد.

بدرنظر گرفتن محدودیت‌های فوق در نهایت ۸۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای نمونه انتخاب شده که جهت خلاصه کردن اطلاعات از نرم‌افزار صفحه‌گستر اکسل استفاده شده است. در نهایت با استفاده از نرم افزار ایبوز، تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها صورت گرفته است.

۳.۴. مدل و متغیرهای پژوهش

با توجه بر فرضیه‌های پژوهش؛ برای آزمون رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر چسبندگی هزینه از مدل رگرسیونی زیر استفاده شده است:

$$cs_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{expe}_{i,t} + \beta_2 \text{size}_{i,t} + \beta_3 \log\left(\frac{\text{Emp}_{i,t}}{\text{REV}_{i,t}}\right) + \beta_4 \log\left(\frac{\text{Assets}_{i,t}}{\text{REV}_{i,t}}\right) + \varepsilon_{i,t}$$

۳.۴.۱. متغیر وابسته

چسبندگی هزینه در این پژوهش متغیر وابسته به شمار می‌رود که بر مبنای پژوهش‌های اندرسون و همکاران (۲۰۰۳) و چن، لو و سوجیانیس (۲۰۱۲) و نمازی و فتحعلی (۱۳۹۶) ارائه شده است:

$$\log\left(\frac{\text{SG\&A}_{i,t}}{\text{SG\&A}_{i,t-1}}\right) = \beta_0 + \beta_1 \log\left(\frac{\text{REV}_{i,t}}{\text{REV}_{i,t-1}}\right) + \beta_2 d_{i,t} \log\left(\frac{\text{REV}_{i,t}}{\text{REV}_{i,t-1}}\right) + \varepsilon_{i,t}$$

$\log\left(\frac{\text{SG\&A}_{i,t}}{\text{SG\&A}_{i,t-1}}\right)$: نسبت تغییر در هزینه‌های فروش، اداری و عمومی شرکت i در سال t نسبت به سال مالی $t-1$

$\log\left(\frac{\text{REV}_{i,t}}{\text{REV}_{i,t-1}}\right)$: لگاریتم نسبت تغییر در درآمد شرکت i در سال مالی t نسبت به سال مالی $t-1$.

$d_{i,t}$: به‌عنوان متغیر موهومی کاهش فروش است و برای تغییرات منفی درآمد سال t نسبت به سال مالی $t-1$ مقدار ۱ داده می‌شود در غیر این صورت صفر است.

۳.۴.۲. متغیر مستقل

در این پژوهش متغیر ویژگی کمیته حسابرسی به‌عنوان متغیر مستقل به شمار می‌رود که متغیرهای آن بر مبنای پژوهش فخاری، محمدی و نتاج کردی (۱۳۹۴) استفاده شده است: که برای اندازه‌گیری آن از متغیرهای زیر استفاده شده است:

$\text{ACEXPI}_{i,t}$: نسبت اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی و حسابداری به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی در شرکت i در سال t می‌باشد. در صورتی که داده‌ها از میانه بیشتر باشد عدد صفر و اگر کمتر باشد عدد یک داده می‌شود.

$\text{ACIND}_{i,t}$: استقلال کمیته حسابرسی نسبت اعضای مستقل در کمیته حسابرسی به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی در شرکت i در سال t می‌باشد. در صورتی که داده‌ها از میانه بیشتر باشد عدد صفر و اگر کمتر باشد عدد یک داده می‌شود.

۳.۴.۳. متغیر کنترلی

در این تحقیق از متغیر کنترلی بر اساس تحقیق اندرسون و همکاران (۲۰۰۳) و چن، لو و سوجیانیس (۲۰۱۲) و نمازی و فتحعلی (۱۳۹۶) ارائه شده است:

$$\log\left(\frac{\text{Assets}_{i,t}}{\text{REV}_{i,t}}\right) \text{Assets}_{i,t}/\text{REV}_{i,t}$$

: لگاریتم نسبت دارایی به فروش.

$$\log\left(\frac{\text{Emp}_{i,t}}{\text{REV}_{i,t}}\right) \text{Emp}_{i,t}/\text{REV}_{i,t}$$

: لگاریتم نسبت تعداد کارکنان به فروش.

۴. یافته‌های تحقیق:

۴.۱. آمار توصیفی:

جدول (۱) مربوط به شاخص مرکزی و پراکندگی متغیر پژوهش می‌باشد. تعداد کل نمونه آماری بر اساس سال-شرکت ۴۴۵ مورد بوده است در جدول (۲) به توصیف متغیرهای دو وجهی (صفر و یک) یا استفاده از درصد فراوانی و شاخص مد یا نما پرداخته شده است.

جدول ۱. نتایج آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پیوسته پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی	تعداد مشاهدات
شدت دارایی	۰/۱۷۱۳	۰/۱۹۷۷	۰/۹۲۶۲	-۰/۹۱۹۴	۰/۲۷۶۶	-۰/۶۹۳۶	۴/۲۴۰۹	۴۴۵
شدت کارکنان	-۳/۴۱۰۸	-۳/۴۱۰۲	-۲/۴۹۶۴	-۵/۴۱۵	۰/۴۲۱۴	-۱/۱۶۶۳	۵/۷۴۳۵	۴۴۵

نتایج یافته‌های توصیفی در جدول (۲) نشان می‌دهد که ۷۰/۵۶ درصد شرکت‌ها دارای چسبندگی هزینه می‌باشند همچنین ۹۱/۲۳ درصد اعضای کمیته حسابرسی شرکت‌ها مستقل و ۹۱/۶۸٪ اعضا دارای تخصص در رشته‌های مالی می‌باشند.

جدول ۲. نتایج آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای گسسته پژوهش

متغیر	درصد مقدار صفر	درصد مقدار یک	تعداد مشاهدات
چسبندگی هزینه	٪ ۷۰/۵۶	٪ ۲۹/۴۴	۴۴۵
استقلال کمیته حسابرس	٪ ۹۱/۲۳	٪ ۸/۷۷	۴۴۵
تخصص کمیته حسابرس	٪ ۹۱/۶۸	٪ ۸/۳۲	۴۴۵

۴.۲. آزمون فرضیه‌ها

با توجه به مدل اصلی آزمون فرضیه اول و دوم به بررسی رابطه بین ویژگی کمیته حسابرسی و چسبندگی هزینه‌ها پرداخته شده است. همان‌طور که در جدول ۳ گزارش شده است به آزمون فرضیه فرعی اول پژوهش پرداخته شده است. این جدول نشان می‌دهد که متغیر تخصص کمیته حسابرسی دارای احتمال برابر ۰/۲۰۳ می‌باشد در نتیجه دارای سطح معناداری به دلیل کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد پس تخصص کمیته حسابرسی یک رابطه معناداری (در سطح ۹۵ درصد) و منفی با چسبندگی هزینه دارد یعنی در صورتی تخصص کمیته حسابرسی افزایش یابد چسبندگی هزینه شرکت کاهش خواهد یافت. شدت اثر این رابطه مستقیم هم ۱/۴۱۱۴- می‌باشد یعنی به ازای یک واحد تغییر در متغیر سرمایه اجتماعی، احتمال کاهش چسبندگی هزینه ۱/۴۱۱۴- می‌باشد. متغیر استقلال کمیته حسابرسی دارای احتمال برابر ۰/۱۱۱ می‌باشد در نتیجه دارای سطح معناداری به دلیل کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد پس استقلال کمیته حسابرسی یک رابطه معناداری (در سطح ۹۵ درصد) و منفی با چسبندگی هزینه دارد یعنی در صورتی استقلال کمیته حسابرسی افزایش یابد چسبندگی هزینه شرکت کاهش خواهد یافت. شدت اثر این رابطه مستقیم هم ۱/۵۵۶۶- می‌باشد یعنی به ازای یک واحد تغییر در متغیر سرمایه اجتماعی، احتمال کاهش چسبندگی هزینه ۱/۵۵۶۶- می‌باشد.

در آزمون فرضیه اول و تخمین مدل لاجیت از متغیر شدت دارایی و شدت کارکنان به‌عنوان متغیر کنترلی استفاده شده است. متغیر شدت دارایی به دلیل اینکه احتمال برابر ۰/۴۷۸ می‌باشد در نتیجه دارای سطح معناداری (در سطح ۹۵ درصد) و منفی با چسبندگی هزینه دارد یعنی هرچه دارایی شرکت افزایش یابد در نتیجه چسبندگی هزینه شرکت کاهش می‌یابد شدت اثر این متغیر ۰/۸۰۲۸- می‌باشد یعنی به ازای یک واحد تغییر در دارایی احتمال تغییر در چسبندگی هزینه ۰/۸۰۲۸- خواهد کرد متغیر شدت کارکنان به دلیل اینکه احتمال برابر ۰/۰۷۶۷ می‌باشد در نتیجه دارای سطح معناداری (در سطح ۹۰ درصد) و مثبت با چسبندگی هزینه دارد یعنی هرچه تعداد کارکنان شرکت افزایش یابد در نتیجه چسبندگی هزینه شرکت کاهش می‌یابد شدت اثر این متغیر ۰/۵۰۶۸ می‌باشد یعنی به ازای یک واحد تغییر در دارایی احتمال تغییر در چسبندگی هزینه ۰/۵۰۶۸ خواهد کرد.

همچنین تحلیل رگرسیون فوق دارای عرض از مبدأ با احتمال برابر ۰/۰۵۷۹ می‌باشد یعنی عرض از مبدأ در سطح ۹۵ درصد معنادار می‌باشد. این نشان‌دهنده این موضوع است که فارغ از میزان ویژگی‌های کمیته حسابرسی، شدت دارایی و شدت کارکنان شرکت‌ها همیشه سطحی از چسبندگی هزینه را تجربه خواهند کرد. هم‌چنین جهت بررسی نیکویی برازش از آزمون هاسمر - لم شو استفاده گردید با توجه به معناداری توزیع کای دو با درجه آزادی هشت که تا ۱۵/۵۰۷ می‌باشد. نتایج آزمون هاسمر - لم شو ۵/۹۹۳۳ به دلیل اینکه از مقدار کای دو با درجه آزادی کمتر می‌باشد، در نتیجه دارای سطح

معناداری می‌باشد. همچنین درصد صحت پیش‌بینی آزمون فرض اول ۷۰/۱۱ می‌باشد یعنی با احتمال ۷۰/۱۱ درصد وقوع چسبندگی هزینه در شرکت‌ها به‌طور صحیح تشخیص داده شد.

جدول ۳. خلاصه نتایج آماری آزمون فرضیه اول و دوم رگرسیون اثر ویژگی کمیته حسابداری بر چسبندگی هزینه‌ها

متغیر	ضرایب	آماره Z	احتمال آماره
عرض از مبدأ	۲/۲۱۵۲	۱/۸۹۶۱	۰/۰۵۷۹
نحوص کمیته حسابداری	-۱/۴۱۱۴	-۲/۳۲۱۱	۰/۰۲۰۳
استقلال کمیته حسابداری	-۱/۵۵۶۶	-۲/۵۴۰۵	۰/۰۱۱۱
شدت دارایی	-۰/۸۰۲۸	-۱/۹۷۹۴	۰/۰۴۷۸
شدت کارکنان	۰/۵۰۶۸	۱/۷۶۹۸	۰/۰۷۶۷
آماره‌های موزون برآورد مدل تحقیق			
آماره مک فادن	۰/۰۲۱	آماره LR	۱۱/۷۴
احتمال LR	۰/۰۱۹	هاسمر-لم شو	۵/۹۹۳۳
درصد صحت پیش‌بینی	۷۰/۱۱		

۵. نتیجه‌گیری

نتیجه آزمون فرض اول نشان می‌دهد که تخصص کمیته حسابداری اثر منفی و معناداری بر چسبندگی هزینه‌ها دارد یعنی هرچه تخصص کمیته حسابداری بیشتر باشد چسبندگی هزینه کاهش می‌یابد. بدین معنی که زمانی که اعضای کمیته حسابداری دارای تخصص و تجربه لازم باشند سؤالات تخصصی‌تری جهت به چالش کشیدن اقدامات انجام‌شده توسط مدیریت درباره فعالیت‌ها همچنین گزارش‌ها مالی می‌شود که این باعث افزایش شفافیت اقدامات انجام‌شده و نظارت بیشتر بر مدیریت می‌شود. همچنین نتایج آزمون فرضیه دوم نشان داده‌شده است که استقلال کمیته اثر منفی و معناداری بر چسبندگی هزینه‌ها دارد. یعنی هرچه استقلال کمیته حسابداری بیشتر باشد چسبندگی هزینه کاهش می‌یابد. بدین معنی که زمانی که کمیته حسابداری دارای استقلال باشد در کنار حسابرسان داخلی و مستقل، کمک به مدیریت منجر به بهبود سطح کیفیت حسابداری و بهبود در امر راهبردی سازمان و افزایش در سطح پاسخگویی در برابر ذینفعان می‌گردد و در این‌گونه سازمان‌ها به دلیل استقلال اعضا کمیته هیچ رابطه اقتصادی و شخصی با مدیران ندارند و مستقل از نفوذ مدیریت کار می‌کنند در نتیجه بر عملکرد که منجر به رفتارهای فرصت‌طلبانه می‌گردد بیشتر نظارت کنند؛ و مدیران سعی در فعالیت‌هایی هستند که به حفظ منافع سازمان کمک می‌کند و در نهایت چسبندگی هزینه کاهش می‌یابد.

۵.۲. پیشنهادات مبتنی بر نتایج تحقیق

۱- باتوجه با اینکه تخصص اعضای کمیته حسابداری منجر به کاهش چسبندگی هزینه می‌شود پیشنهاد می‌گردد که سازمان‌ها اعضای که دارای تخصص مالی هستند به خدمت بگیرند.

۲- باتوجه با اینکه استقلال اعضای کمیته حسابداری منجر به کاهش چسبندگی هزینه می‌شود پیشنهاد می‌گردد که سازمان‌ها اعضای که دارای تخصص مالی هستند به خدمت بگیرند.

منابع

- [۱] ایزد پور، م.، تیکو مرام، ه.، رهنمای رود پستی، ف. و بنی مهد، م. (۱۳۹۷). "تحلیل چگونگی تاثیرگذاری نااطمینانی بر چسبندگی هزینه‌ها در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه اقتصاد مالی، ۱۲ (۴۲)، ۴۹-۷۳.
- [۲] ایمانی، س. و جعفرزاده بی شک، م. ص. (۱۳۹۸). "تأثیر کمیته حسابداری بر رابطه توانایی مدیریت با چسبندگی هزینه و مدیریت سود واقعی"، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۲ (۱۵)، ۲۹-۴۷.
- [۳] برزگر، ق. ا.، نتاج کردی، م. ح. و ملکی، د. (۱۳۹۸). "اثر ویژگی کمیته حسابداری بر افشا مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها" بررسی های حسابداری و حسابداری، (۲۶)، ۱۹-۳۸.

- [۴] بنی مهد، ب.، عربی، م. و حسین پور، ش. (۱۳۹۷). "پژوهش‌های تجربی و روش‌شناسی در حسابداری" انتشارات ترمه. چاپ پنجم.
- [۵] حسینی پور، ر.، نصیرزاده، ف. و عباس زاده، م. ر. (۱۳۹۸). "عوامل تابین‌کننده رفتار چسبندگی هزینه،" *مجله دانش حسابداری*، ۱۰ (۴)، ۱۷۷-۲۱۴.
- [۶] کردستانی، غ. و مرتضوی، س. م. (۱۳۹۱). "بررسی تاثیر تصمیمات سنجیده مدیران بر چسبندگی هزینه" *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱۹ (۶۷)، ۹۰-۷۳.
- [۷] رضازاده، ج.، عبدی، م. و کاظمی علوم، م. (۱۳۹۶). "ویژگی کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی،" *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۹ (۳)، ۱-۱۶.
- [۸] قائمی، ف.، مرادی، ز. و علوی، غ. (۱۳۹۹). "بررسی تاثیر ویژگی کمیته حسابرسی بر کنترل داخلی و مدیریت سود،" *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۲ (۴۶)، ۲۵۹-۲۸۰.
- [۹] علی‌خانی، ر.، مران‌جوری، م. و وسید زاده، س. ف. (۱۳۹۶). "مدیریت سود افزایشی حاکمیت شرکتی و چسبندگی هزینه" *پژوهش‌های حسابداری*، ۲۶ (۶۲)، ۸۰-۶۲.
- [۱۰] مراد زاده فرد، م.، نوروزی، م. و محرمزاده، ن. (۱۳۹۶). "اثربخشی کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی: آزمون تجربی رویکرد نظارتی،" *فصلنامه پژوهش‌های نوین در حسابداری و حسابرسی*، ۱ (۴)، ۱۹۸-۱۷۷.
- [۱۱] نمازی، م. و دواتی پور، ا. (۱۳۸۹). "بررسی تجربی رفتار چسبندگی هزینه‌ها در بورس اوراق بهادار تهران،" *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱۷ (۶۲)، ۸۵-۱۰۲.
- [۱۲] همه‌خانی، ص.، وکیلی فرد، ح. ر.، رویانی، ر.، طالب‌نیا، ق. ا. (۱۳۹۷). "تشخیص و تبیین تاثیرات موقعیت جغرافیایی و ریز فرهنگ‌ها بر چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران،" *فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۷ (۲۷)، ۴۹-۳۹.
- [۱۳] هاشمی، س. ع.، امیری، ه. و نجاتی، ع. (۱۳۹۳). "تاثیر چسبندگی هزینه‌ها بر محافظه‌کاری شرطی و عدم تقارن اطلاعاتی،" *مجله حسابداری مدیریت*، ۷ (۲۳)، ۴۳-۵۶.
- [14] Abbott, L. J., Parker, S. and Peters, G. (2002). Audit committee characteristics and financial misstatement: A study of the efficacy of certain blue ribbon committee recommendations. Working Paper, University of Memphis, Santa Clara University and University of Georgia.
- [15] Anderson, M. C., Banker, R. D. and Janakiraman, S. N. (2003). Are selling, general, and administrative costs "sticky"? *Account. Res.* 41(1), pp 47-63.
- [16] Agrawal, A. and Cooper, T. (2017). Corporate governance consequences of accounting scandals: Evidence from top management, CFO and auditor turnover. *Quarterly Journal of Finance*, 7(1). doi:10.1142/S2010139216500142.
- [17] Banker, R., Huang, R., and Natarajan, N. (2013). Equity Incentives and Long-Term Value Created by SG&A Expenditure. *Contemporary Accounting Research*, 28, pp 794-830.
- [18] Banker, R. D., Byzalov, D. and Chen, L. T. (2013). Employment protection legislation, adjustment costs and cross-country differences in cost behavior. *Account. Econ.* 55(1), pp 111-127
- [19] Bedard, J. and Gendron, Y. (2010). Strengthening the financial reporting system: Can audit committees deliver. *International Journal of Auditing*, 14(2), pp 174-210.
- [20] Beasley, M. S. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *Accounting Review*, 71(14), pp 443-465.
- [21] Calleja, k., Stelarios, M. and Thomas, D.S. (2006). A Note on Cast Stickiness: Some International Comparisons. *Management Accounting Research*: 17(2), pp 127-140.
- [22] Deli, D. N. and Gillan, S. (2000). On the demand for independent and active audit committees. *Journal of corporate finance*, 6(4), pp 427-445 .
- [23] Chen, C. x., Lu, H. and Sougiannis, T. (2012). The Agency Problem, Corporate Governance, and the Behavior of Selling, General, and Administrative Costs. *Contemporary Accounting Research*, 29, pp 252-282
- [24] Dhaliwal, D., Naiker, V. and Navissi, F. (2010). The Association between Accruals Quality and the Characteristics of Accounting Experts and Mix of Expertise on Audit Committees. *Contemporary Accounting Research*, 27(3), pp 787_827 .
- [25] Habib, A. and Hasan, M. (2015). Corporate social responsibility and cost stickiness. doi:www.ssrn.com.
- [26] Fama, E. F. and Jensen, M. C. (1983). Separation of ownership and control. *Journal of Law and Economics*, 26(2), pp 301-325 .
- [27] Hamdan, A. (2020). The role of the audit committee in improving earnings quality: The case of industrial companies in GCC. *Journal of International Studies*, 13(2). doi:10.14254/2071-8330.2020/13-2/9
- [28] Horngern, C. T., Datar, S. M., and Rajan, V. M. (2015). *Cost Accounting: A Managerial Emphasis*. Pearson Prentice Hall, 15.
- [29] Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), pp 375-400.
- [30] Lee, W., Pittman, J. and Saffar. (2020). Political Uncertainty and Cost Stickiness: Evidence from National Elections around the World. doi: 10.1111/1911-3846.12547
- [31] Li, J., Pike, R. and Haniffa, R. (2008). Intellectual Capital Disclosure and Corporate Governance Structure in UK Firms. *Accounting and Business Research*, 38, pp 137-159.
- [32] Maher, M. W., Stickney, C. P. and Weil, R. L. (2008). *Managerial accounting: An introduction to concepts, methods and uses*. Manson: Thomson Higher Education.10

- [33] Mouritsen, J., Larsen, H. and Bukh, P. (2001). Intellectual Capital and the Capital Firm: Narrating, Visualizing and Numbering for Measuring Knowledge. *Accounting Organizations and Society*, 26, pp 762-735.
- [34] Orlitzky, M., Schmidt, F. and Rynes, S. L. (2003). Corporate social and financial performance. A meta-analysis. *Organization studies*, 24(3), pp 403_441.
- [35] Pastor-L. and Veronesi, P. (2012). Uncertainty about government policy and stock prices. *Journal of Finance*, 64, pp 1219_1264.
- [36] g, L., Huang, Y., Liu, J. and Wan, X. (2020). Cost Stickiness and Stock Price Crash Risk: Evidence from China. *Journal Emerging Markets Finance*.
- [37] Safarzadeh, M. H. (2015). Safarzadeh, M. H. (2015). Role of corporate governance mechanisms on sticky cost behavior. 6(23), pp 21_21.
- [38] Yang, J. S. and Krishnan, J. (2005). Audit committees and quarterly earnings management. *International journal of auditing*, 9(3), pp 201-219.
- [39] Yasukata, K. and Kajiwara, T. (2011a). Are “Sticky Costs” the Result of Deliberate Decision of Managers. doi:Online: <http://www.ssrn.com>.
- [40] Zulfiati, L., Gusliana, R. and Nuridah, S. (2019). Cost Stickiness: Behavior and Factors Advances in Economics. *Business and Management Research*.